

Елин Пелин
Иван Селският

Има на света хора, без които колелото на живота не би вървяло правилно. Не е тук думата за големите хора – за царе, за министри, за началници, за прочие, без съществуването на които не би имало никакъв предмет по история в училищата и цветистата ежедневна преса би била нещо непознато.

Тук въпросът не е за предопределените хора, които градят световната история, а за прости, неизвестни, незаписани никъде имена. Изгубени из човешкия мравуняк, хорица по земята, на които ние не даваме никакво значение, но без които, все пак, колелото на живота не би вървяло правилно.

Те не са герои, не са мъченици, нито на идеите, нито на труда, нито на науката. Те са просто живи работи, които чакат да натиснеш само копчето – и ето че са осъществени желани или нежелани събития, които, наредени хронологически, ние наричаме колелото на живота.

В наше село това колело на живота, въпреки дълбоката кал, в която е затънало открай време, върви съвсем правилно.

Върви съвсем правилно, повтарям, защото си имаме необходимия човек, който справедливо е наречен Иван Селският. Иван Селският не работи, не оре, не жъне, не копае и пак щастливо си живее нахранен, напоен. Работят, орат, жънат и копаят жената и децата му, а той по цял ден мъкне високата си суха фигура от кръчма на кръчма, стои на припек в общината и се мярка някъде, гдето съвсем не му е мястото.

Често ще го видите да гони децата около селската чешма, да влиза в някои двор, да дразни кучетата, или в някоя къща, за да си запали цигарата.

Понякога, когато съвсем не знае какво да прави, той се отбива в училището, да поговори с учителите, да погледа картата, да повърти глобуса и да раздрънка скелета, доставен за научна цел.

Този скелет се вижда много смешен на Иван Селският и той винаги го гледа с философически размишления.

– Дали е на богат, или на сиромаш? – пита той учителите и сам си отговаря:

– Трябва на сиромаш да е. Богат човек няма да приеме да го варят и да му нанизват кокалите на тел.

И като раздрънква ръцете му, Иван се киска весело, а малките му черни очи се кривят като мишки в гнездото си под клепаците.

Често Иван се шляе безцелно из улиците, прозява се и се чуди какво да прави.

Иван нищо не прави, но всички го обичат, защото е добър, защото е

весел, защото е услужлив и защото е беден. По литите му отъркани по-тури са налепени кръпка до кръпка, късото му кожухче е нацепено и изцепнатините изскочила вълна. Тъмното му селско лице е брадясало, коженият му каскет е спечен, но Иван на външността не обръща внимание. Иван Селският с всички е добър, с всички е приятел. С всички партии, с всички кметове, бивши и настоящи, с попа, с чорбаджията, с пядаря, с всички, живущи в селото, и с тия, които по една или друга причина са въвн от него и се намират в затвора.

Такъв е Иван Селският. Но защо е толкова необходим, за да върви правилно колелото на живота?

Защото е всякога на поста си, защото е той, защото е Иван.

Чуе се например, в село ще дойде опозиционен агитатор. Кметът вика Иван, пошепне му нещо. Иван събере децата си и децата от махалата, разправи им нещо, раздаде им тенекии, тепсии, бакърени сахани, нареди ги зад някой плет на главната улица и чака. Щом се зададе агитаторът, Иван дава знак и сам удря най-напред три пъти най-голямото тенеке, което е негово собствено. Децата започват и се вдигне небивала дрънканица. Чукаат децата непрекъснато, силно, колкото могат, а Иван от време на време извиква:

– У-У-У. УУУ! Не щем ви! Не щем ви!

Одюдюкан и освиркан, агитаторът се качи на автомобила и дим да го няма.

Друг път ще дойде, да кажем, правителствен човек. Опозицията намира Иван. Иван събира пак децата. Скрият се с тенекетата, издюдюкат, изтропат, изсвиркат и пак засрамят човека. Почнат разследвания.

– Кой направи това?

– Не знам.

Викат тоя:

– Не знам.

Викат друг:

– Не знам.

Трети.

– Не знам.

Никой не изказва Иван, защото Иван на всички трябва.

Иван и за общото благо се грижи.

Селото имаше спор за мера със съседното село. Заведе се дело. Отлага се, протака се, влачи се. Най-после окръжният съд трябваше да дойде на самото място да види, да изучи, да реши.

През нощта срецу фаталния ден Иван ходи по околните села с

каруца да събере лъжесвидетелите. Като се върна, тръгна от къща на къща.

– Слушайте, хей, утре пристигат съдиите. Да излезем да ги срещнем. Всички да излезем – жени, деца, котки, кучета. Всички да облечете най-дрипавото, най-скъсаното, каквото имате... Нека ни видят сиромашията, па нека съдят кому е потребно спорното.

На другия ден, когато пристигнаха съдиите и адвокатите, посрещна ги цялото село. Доплака се на съдиите, като видяха жалната картина. То не бяха селяни, не бяха данъкоплатци, а просяци. Всичко тънеше в дрипи, мръсни, кални, жалки.

– Изгубен народ, одрипавял, потънал в мизерия! Български граждани ли са това, или нещастници прокажени?

Като слязоха съдиите от автомобила, жените се нахвърлиха в праха пред краката им, завиха, заридяха сърцераздирателно.

Трогнаха се съдиите, адвокатите дори се трогнаха, а защитникът на Ивановото село с разплакан глас протегна ръка към съдиите и извика към селяните:

– Не се отчайвайте, нещастни братя! Жив е бог. Има правда... Е, разбира се, нашите спечелиха делото. Спечелиха го благодарение на Иван Селският.

Иван не оре, не копае. Неговите работи са обществени работи.

Ето защо такива като Иван са необходими, за да върви правилно колелото на живота.

КРАЙ

© 1936 Елин Пелин

Набиране: Георги Величков
Източник: Словото

Публикация:

Елин Пелин. „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“, С. 1977. Под редакцията на Тодор Боров, Кръстьо Генов и Пеньо Русев.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5404>]